Donner Daniella

„Az öntudat belőlünk...": A gondolkodás ábrázolása Shakespeare színműveiben és Wittgenstein filozófiájában

Tézisek

1. A többnyire csodálkozást vagy félelmet kiváltó egzisztenciális bizonytalanság élménye feltűnően gyakran előforduló motívum Shakespeare műveiben. Ezt az intenzív élményt legtöbbször szellemek, boszorkányok, tündérek, ritkábban férfiruhát öltő nőalakok váltják ki. A disszertációban a *figures of uncertainty* kifejezéssel illetem ezeket a „kérdéses alakokat".

2. Wittgenstein második korszakának filozófiájában a bizonytalanság élménye kulcsszerepet játszik: ez az érzet késztet filozofálásra, gondolkodásra. Wittgenstein következetesen az „ich kenne mich nicht aus" („nem ismerem ki magam") fordulattal utal erre az élménykomplexumra.

3. Wittgenstein filozófiájában a „nem ismerem ki magam" élménye szorosan összefügg a szemléletváltás (*Aspektwechsel*) jelenségével.

4. Shakespeare színműveiben az egzisztenciális bizonytalanság élménye szintén szorosan összefügg a szemlélet radikális változásával.

5. A tudat működési mechanizmusának ábrázolása feltűnő hasonlóságokat mutat Shakespeare drámáiban és Wittgenstein filozófiájában.

6. A disszertáció a vizsgált drámákon (*Sok hűhó semmiért*; *Hamlet, dán királyfi*; *Macbeth*; *A vihar*) végigvonuló egységes gondolatmenet mellett érvel, mely az elemzés fő témaköreit érinti: a szemléletváltás, a bizonyosság, és a tudat működési mechanizmusának kérdését.

Donner Daniella

Excitements of Reason: The Presentation of Thought in Shakespeare's Plays and Wittgenstein's Philosophy

Theses

1. Perplexity and loss of orientation in the face of some „wondrous–strange" occurrence is an experience that recurs remarkably often in Shakespeare's dramatic works. In the plays, this experience is elicited most often by the confrontation with what I termed *figures of uncertainty*, that is, with beings who are in some way elusive, who defy easy categorisation. These figures include ghosts, witches, fairies, and cross–dressed men and women.

2. The experience of perplexity and loss of orientation is central in Wittgenstein's later philosophy. Philosophical activity is construed as an ongoing attempt at achieving clarity where the experience of „ich kenne mich nicht aus" functions both as a sign of failure and as a trigger: one must start again and approach the question from a different angle.

3. In Wittgenstein's philosophy, the experience of „ich kenne mich nicht aus" is closely related to the alteration of thinking, to the „change of aspect" (*Aspektwechsel*).

4. In Shakespeare's plays, too, there is a close relationship between moments of uncertainty (provoked primarily by figures of uncertainty) and crucial changes in thoughts, feelings, and attitudes.

5. The presentation of the process and the effect of thinking in Shakespeare's plays and in Wittgenstein's philosophy shows striking similarities.

6. The selected Shakespeare plays (*Much Ado About Nothing*, *Hamlet*, *Macbeth*, and *The Tempest*) in their chronological order represent different stages in consistent lines of argument involving the issues of change, certainty, and thought.